

TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA O'QUVCHILARNING KARVING SAN'ATIGA OID BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Buxoro davlat pedagogika instituti
“Texnologik ta’lim” yo’nalishi talabasi
Nigina Nuriddinova Otabek qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida tashkil etiladigan texnologiya yo'nalishidagi to'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarga karving san'atini o'rgatishning pedagogik va metodik asoslari yoritilgan. Maqolada o'quvchilarda badiiy-estetik didni rivojlantirish, amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish bosqichlari hamda dars samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi innovatsion metodlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: karving san'ati, to'garak mashg'ulotlari, texnologiya, ko'nikma, malaka.

Bugungi kunda ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri — o'quvchi-yoshlarning ijodiy qobiliyatlarini aniqlash va ularni to'g'ri yo'naltirish hisoblanadi. Texnologiya fanining uzviy qismi bo'lgan to'garak mashg'ulotlari o'quvchilarning darsdan tashqari vaqtlarini mazmunli tashkil etish, ularni milliy va zamonaviy kasb-hunarlariga o'rgatishda yetakchi o'rin tutadi.

So'nggi yillarda pazandachilik va dizayn olamida keng ommalashayotgan karving san'ati (meva va sabzavotlarga badiiy ishlov berish, shakl kesish) to'garak a'zolarida nafaqat amaliy qo'l mehnati ko'nikmalarini, balki estetik did, nozik did, sabr-toqat va ijodiy tafakkurni shakllantirishda juda samarali pedagogik vositaga aylanib bormoqda. To'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarning karving san'atiga oid bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish tizimli ravishda, ketma-ketlik prinsiplariga asoslangan holda uchta asosiy bosqichda amalga oshiriladi:

1. Nazariy-tanishuv bosqichi (Bilim). — O'quvchilarni karving san'atining kelib chiqish tarixi, milliy va jahon oshxonasidagi o'rni hamda ahamiyati bilan tanishtirish. Ishlatiladigan xomashyolar (tarvuz, qovun, sabzi, bodring, olma va h.k.) va maxsus professional karving pichoqlarining turlari, ulardan xavfsiz foydalanish qoidalari o'rgatiladi.

2. Amaliy-bajaruvchilik bosqichi (Ko'nikma). — Oddiy shakllarni kesish va dastlabki amaliy harakatlar orqali pichoq va xomashyo bilan ishlash

reflekslarini hosil qilish. O'quvchilar dastlab sabzi yoki bodring kabi qattiq sabzavotlardan oddiy barglar, gullar yasashni o'rganadilar. Bu bosqichda pedagog har bir to'garak a'zosining harakatini individual nazorat qiladi.

3. Mustaqil-ijodiy bosqich (Malaka). — To'plangan tajriba va ko'nikmalarni avtomatlashgan amaliy malakaga aylantirish va mustaqil kompozitsiyalar yaratish. O'quvchilar bir nechta sabzavot va mevalarni rang hamda shakl jihatdan uyg'unlashtirib, mustaqil ravishda bayram dasturxonlari uchun mukammal dekorativ kompozitsiyalar (masalan, 'Mevali savatcha', 'Bahor guldastasi') tayyorlaydilar.

O'qitish Metodikasi va Innovatsion Yondashuvlar

Karving to'garak mashg'ulotlarining samaradorligini va o'quvchilarning faolligini oshirish uchun faqatgina an'anaviy tushuntirish usullari yetarli emas. Quyidagi metodik yondashuvlar amaliyotda yuqori natija beradi:

1. 'Usta-shogird' metodi (Namoyish usuli): O'qituvchi har bir kesish texnikasini, pichoqni ushlash va burish usullarini o'zi amalda batafsil ko'rsatib beradi. Vizual idrok etish va takrorlash karving san'atida eng muhim omil hisoblanadi.

2. Mental xaritalar (Mind Mapping): Mashg'ulot boshida meva va sabzavotlarning turlari, ularga mos pichoqlar va yaratilishi kerak bo'lgan shakllar tizimi vizual mental xarita ko'rinishida doskada yoki maxsus tarqatma materiallarda aks ettiriladi. Bu o'quvchilarning dars mazmunini yaxlit tasavvur qilishiga yordam beradi.

3. Kichik guruhlarda ishlash metodi: O'quvchilar 3-4 kishilik kichik jamoalarga bo'linib, umumiy bir katta kompozitsiyani yaratishadi. Bu usul ularda jamoaviy ishlash, o'zaro yordam va ijodiy fikr almashish muhitini yuzaga keltirib chiqaradi.

Karving mashg'ulotlarida o'tkir kesgich hamda maxsus asboblardan foydalanish bilan ishlangani sababli, har bir mashg'ulotning dastlabki 5 daqiqasi texnika xavfsizligi qoidalarini takrorlashga ajratilishi shart. O'quvchilar maxsus fartuk, bosh kiyim va asosiysi — barmoqlarni himoya qiluvchi moslamalardan foydalanishlari tavsiya etiladi.

To'garak Rahbarlari Uchun Metodik Tavsiyalar

1. Xomashyo tanlash: Dastlabki darslarda tez buzilmaydigan, arzon va kesish oson bo'lgan sabzavotlardan (kartoshka, sabzi, turp) foydalanish iqtisodiy jihatdan tejamkorlikni va o'quvchining asbobga ko'nikishini ta'minlaydi.

2. Ko'rgazmalilik: Mashg'ulot xonasida karving elementlarining bosqichma-bosqich tayyorlanish sxemalari va texnologik xaritalari ko'rinarli joyda osig'liq bo'lishi o'quvchining mustaqil ishlash jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi.

3. Rag'batlantirish: Har bir to'garak choragi yoki yakunida o'quvchilarning ijodiy ishlaridan ko'rgazmalar (yoki foto-albomlar) tashkil etish ularning fanga va ushbu san'at turiga bo'lgan ishtiyoqini bir necha barobar oshiradi.

Xulosa

To'garak mashg'ulotlarida karving san'atini o'rgatish metodikasini tizimli va innovatsion yondashuvlar asosida to'g'ri yo'lga qo'yish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishda katta imkoniyatlarga ega. Tizimli tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar natijasida o'quvchilarda nafaqat estetik did va amaliy mehnat malakalari shakllanadi, balki kelajakda umumiy ovqatlanish, servis, turizm va dizayn sohalarida o'z o'rinlarini topishlari uchun mustahkam dastlabki kasbiy poydevor yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz.
2. Sh. Mirziyoyev, "Hunarmandchilikni yanada rivojlantirish va hunarmandlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash chora tadbirlari to'g'risida"
3. . Safarova O. va boshqalar. "Texnologiya va uni o'qitish metodikasi". Toshkent, 2024.
4. Mirodilova Sh. "Pazandachilik sirlari va karving san'ati". O'quv-metodik qo'llanma. Toshkent, 2022.
5. Karimov A. "To'garak mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalar". Pedagogik mahorat jurnali, 2025-yil, 3-son.